

41549 чкр

ДМИТРО ДОНЦОВ

ЗАПОВІТ ШЕВЧЕНКА

Доповідь виголошена на Шевченківській Академії
в Торонті 9 березня 1950 р.

ДРУГЕ ВИДАННЯ

Дир
зар. чкр
30

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

ЛОНДОН

АНГЛІЯ

—
1951

ДМИТРО ДОНЦОВ

ЗАПОВІТ ШЕВЧЕНКА

Доповідь вьголошена на Шевченківській Академії
в Торонті 9 березня 1950 р.

ДРУГЕ ВИДАННЯ

СПІЛКА УКРАЇНСКОЇ МОЛОДІ
КРАЙОВИЙ КОМІТЕТ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

ЛОНДОН

—

АНГЛІЯ

1951

НБ Им. В. И. Ленин
АЧ ЦСР
1993
308742

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед стєну широкого,
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкополі
І Дніпро, і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве рєвучий!

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу, — оттоді я
І лани і гори —
Все покину і долину
До самого Бога
Молитися. А до того —
Я не знаю Бога!

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом

25. XII. 1845. Переяслав

ЗАПОВІТ ШЕВЧЕНКА

Про Шевченка треба нині не на святах промовляти, а кричати на вуличних перехрестях. Щоб як дзвін тривоги калатало його слово!

Ніколи бо не був він такий актуальний, як в наш час. Ніколи не було між нами стільки поглухлих, стільки сліпих. Тарасова муза, — писав Костомаров, — „роздерла завісу народнього життя... роздерла підземний заклеп, вже від років замкнутий многими замками, запечатаний многими печатями. І страшно, і боляче, і чарівно було заглянути туди". Многим сучасникам страшно було глянути в обличчя — воскресеної Шевченком — героїчної України, — як тим дядькам, які слухали оповідання Шевченкового діда про Іонту й Залізняка: — „сусіди од страху, од жалю німіли"; страшний був дух предків поколінню, скарловатілому в рабстві. Страшно було (писав П. Куліш) їх „юнацькому серцю, блаженному в своїм спокої", захопленому „загально-російською наукою і поезією", — слухати „парадоксів", вихованого на „Історії Русов", Тараса, який „робив з них людей, що ненавиділи москалів"... Він „ранив їх серця"! Нарушив їх „блаженний спокій"! Поривав до того великого, перед яким здригалося їх чуле серце! Кликав вернути до патріотизму, який був для них вже „парадоксом", „дивацтвом"... Але од того, від чого ставало сумно й страшно його сучасникам, — до того „усміхалося серце поета".

Білий царат вирвав йому язик, замучив, щоб перестав говорити, картати і кликати. Царат червоний каструє й плююжить його морально, намагаючись накласти на нього маску одного з „своїх", — сам і руками наших перевертнів. Та як тоді, так і тепер, стоїть він перед нами — над нами! — невгнутий й неприступний, як Єремія на розпутьях велелюдних, сам один з Заповітом своєї великої ненависти і своєї великої любови.

До чого кличе його Заповіт? Що ненавидів він і що любив? Що ненавидіти вчив і що любити?

Диявольську силу Півночі, брутальну, облудну, шішчну, забріхану, протягом вісьмох століть незмінну в усіх своїх огидних барвах хамелеона, — ненавидів він всім серцем своїм, всею душою своєю і всім помишленням своїм. Ненавидів, як ненавидить людина вільна того, хто плює їй в душу; хто топче ногами її гідність людську; хто трупами народів встелював свій шлях історичний. Ця ненависть полум'ям бухає з кожного рядка написаного ним.

Та не тільки чужій деспотії належала його ненависть.

Він твердо тямив, що — „коли б не похилилися раби, то не стояло б над Невною отих осквернених палат деспотів. Коли б не похилилися раби... Цих рабів, слуг чужинця бачив він подостатком на Україні. Була це численна порода рідних по крові земляків, які „помагали москалеві господарювати“ та з матері останню свитину здирати. Не тільки Петрові-катові й „Петровим собакам“, не тільки Катерині — „голодній вовчиці“ слав він прокляття, але Галаганам і Кочубеям, сучасникам — „шашелям“. До них звертався: — „погибнеш, згинеш Україно, не стане й знаку на землі! Сама розіпнешся у зlobі, сини твої тебе убють!“ Цих синів-виродків проклинав Шевченко. Він бачив брата у кождім земляку, та не тоді, коли цей земляк ставав Каїном. Не, коли „рідні“ Каїни продавали як „лакеї в золотій оздобі“ чужого пана. Не тоді, коли пишалися московською „кокардою на лобі“, витертім з усякого почуття сорому й честі.

Таких земляків напевно не любив! Їм не прощав зради спільної матері; ненавидів їх, перевертнів, „дядьків отечества чужого“, які совість продавали „за шмат гнилої ковбаси“; ненавидів тих, що їх вимітала історія залізною мітлою з кону життя як „варшавське сміття“; що їх чоботами місив завойовник як „грязь Москви“. Ненавидів плюгаву породу „донощиків і фарисеїв“; отих рідних „людоморів“, які запльовували всю нашу славу історичну; які лицарство запорозьке прозивали „розбійниками, ворами, п'ятном в нашій історії“.

Ненавидів облудних гуманістів з чулим серцем, які здрігалися від вчинків Трясила й Острияниці, але не вагалися власних синів, продати у різницю москалеві“. Ненавидів шашлів, які гризли й глили тіло народу зі середини; ненавидів не лиш росіян, оту „орду, скитів і варварів“, — а й ту

погань людську з рідних „землячків“, які помагали розпирати його Україну.

„Паскудою“ був йому кождий з них, і він дивувався — „чому ж його не так зовуть! Чому на його не плюють? Чому не топчуть“?

От цю Україну перекінчиків, яничарів чужого пана і володаря, ненавидів Шевченко за те, що „чужим богам пожерли жертви, омерзились“; що своїм існуванням поганили його прекрасну, вольнолюбну країну. Любити цю „рідну“ погань? — він не міг. Певно, він прагнув всім своїм, сповненим любови, великим серцем „любить людей“, та коли стрічав „недолюдків“, — благас Бога дати йому силу „проклинать і світ запалити“. Щоби в тім очищуючім вогні на попіл згоріло все плюгаве, все плебейське, продакне й гниле. Знав бо, що „застарілі недуги лікуються героїчними засобами“. Де не pomoже лік, pomoже залізо; не pomoже залізо, — pomoже вогонь. Хотів, щоб з вогненної купелі встала його вічно юна, сильна духом і горда Україна; та, яку бачив в столітніх очах діда-козака, що „як зорі сіяли“; Україна, яка з степових могил вставала перед ним привидами велетнів; яка „туго начиняла землю своїм і ворожим трупом, своєї свободи на поталу не давала, ворога деспота під ноги топтала, і свободна й нерозтлінна вмирала“.

Спитаєте: певже ж його велика душа вмiла тільки ненавидіти? Невже був здібний лиш „вити совою“, своє трудне серце лиш „ядом гоїти“, або як голодний ворон край дороги за часами жалувати, коли кров'ю спливали голубі річки України? Коли пожари її освічували, коли „мерк за димом Божий світ“? Невже міг тільки закликати, в шалі пророчім, щоб сонце стало, щоб осквернену землю спалити?

А де ж була його любов? Бо з чого ж зродилася в нього й ненависть, як не з любови?

Любив він, безперечно, пишну природу України; це ж був „рай тай годі“. Наче сам Бог витав над тим раєм. Але від нього відвертав очі поет, глянути не хотів, бо пекло розвели люди в тім раю, бо стільки гадя у той рай напустили. Осоружна й гидка тоді стає йому краса його країни, як урода зганьбленої красуні.

Скажуть: — він же ж любив свій „окрадений люд“ Любив... Та чи це була та палка, всепалаюча любов, яка бухас горячим полум'ям з його поезії? Він співчував з сво-

ім окраденим народом, плакав над його недолею, жалував його, жалував тих „рабів незрячих гречкосіїв“. Ці „вбогдухі“ вміли тільки „стогнати та, стогнучи, долю проклинати“, „жито панам сіять“. Це були „темнії люди“, які лиш „журилися“, що нема кому їм „порадоньки дати“. Це ж була „братія“ земляків, які на всі насильства „дивилися та мовчали та мовчки чухали чуби“, або „мовчали, витріщивши очі, як ягнята, — „нехай, каже, може так і треба!“ Не в голові їм було „чий вони сини, яких батьків, ким за що закуті“. Не цікавило їх „чим трупом земля напосна, що картоплю родить; аби була добра для городу“. Це були ті, що вмирили за нового „лютого Нерона“, а то й молилися на нього, забуваючи, що кат не милує нікого.

Жаль йому було того „покірного люду“, болів над його недолею, АЛЕ ЙОГО НЕ ВИПРАВДУВАВ! Знав, що „люті зла Господь не діяв без вини нікому“; що Бог ледачим не помагає; що крук на те й крук, щоб не пустив з рук. Знав, що коли на землі „ростуть і висяться царі“, так це тому, що „дрібніють люди на землі“. Серед тої дрібноти — парікав — „на Україні крім плачу нічого не почути“, бо там „чорт ма людей“. Не вірить, щоб там хто почув його слово, — „всі оглухли, похилились у кайданах“. Покоління, яке не пік сором неволі, не палило почуття ганьби. І в такі хвилині, в нападі гніву лас їх „мільйонами свинопасів“ плебеями, „німими підлими рабами“, які — „аби пуга в руках була“, під кожним деспотом робити будуть"... Певно, в такі хвилині не любив їх!

Тирани, їх помігачі, темні люди, — ось кого він бачив на сучасній йому Україні. В просту, гснійальну формулу уняв він людність України, його — і нашої. Сзекеїлем на розпуттях голосить він: — „ЛЬВИЩА — людей, незлобних праведних дітей жеруть скажені... Мов шуліка хватає в бур'яні КУРЧА, клює і рве його, а люди — хоч бачать люди, та мовчать“. Ось кого бачив він на Україні! Львищ, шулік, хижаків, безборонний люд і тих, що мовчки розбою приглядалися. Тих останніх і львищ — **НЕНАВИДЦІВ!** Незлобний люд беззахисний — **ЖАЛІВ!** **КОМУ Ж НАЛЕЖАЛА ЙОГО ЛЮБОВ?**

Знову той самий образ: — „РОЗБІЙНИКИ ЛЮДОЇДИ правду побороти, ЛЮДИ стогнуть у кайданах... Немає з ким взятись, розкуватись, стати за Євангеліє правди, за темнії люди“. Знов той самий поділ: розбійники, темнії люди що стогнуть, але не можуть розкуватись, і натяк на тих, третіх, які могли б встати розкувати народ, стати за

Євангеліє правди, — на тих, яких ще не було за його життя, яких бачив лише в минулім, в нашій колишній славі.

ДО НИХ НАЛЕЖАЛА ЙОГО ЛЮБОВ! Їх, яких слава греміла колись на Україні! Їх, яких викликала з темряви минулого його, спрагла великого, фантазія! Їх, що пишними рядами, як золоті лицарі, ввижалися йому у віщих снах, або входили мов живі у його хату на розмову, — їх виглядав він! До них кликав стомленим серцем — „верніться!“, щоб знов кров ворожа морем червоніла. **ОСЬ КОГО ЛЮБИВ ВІН** над душу, над себе, над життя. Пристрасною, горячею любов'ю, яку переказав нам в Заповіті. Це не були вже „темні люди“, „незрячі гречкосії“, не курча в буряні! Це були ті, кого звав „лицарі святії“, „орли України“.

Україна, яку ненавидів, — була Україна розбійників, перевертнів, похилених рабів. Україна, яку любив — була Україна пів-людей пів-богів, героїв, — які могли протиставитися львищам, людододам, новітнім Неронам; мали силу розкувати закутих людей. З вогнем у серці, які не боялися й пекла, бо „вогонь запеклих не пече“.

ТИХ, ЩО КУВАЛИ КАЙДАНИ — ПРОКЛИНАВ. ТИХ, ЩО ЇХ НЕСЛИ ПОКІРНО — ЖАЛІВ. ТИХ, ЩО ЇХ РВАЛИ — ЛЮБИВ!

Ось де були його герої, ось де був його світ! ЇХ він кохав, як не кохав ні брата, ні сестри, ні коханки. ЇХ славу невмирушу, ЇХ очайдушність безжурну — тих степових лицарів. ЇХ суворість варязьку, ЇХ завзяття козацьке, ЇХ віру горячу в сильного Бога, Бога слави і в його справедливість. ЇХ славі або замучені тіні виводить довгими рядами перед нами, Дорошенка, Гордієнка, Палія, Швачку, Гамалію, Тараса Трясила, Залізняка, Гонту, Мазепу, Гайдая; їх, чия душа незломна гарцювала в нім самім. ЇХ викликав з царства тіней, роздираючи завісу минулого, запечатану многими печатями, — ЇХ, чії блискучі постаті мов бенгальським вогнем освічували тьму і неволю сучасности. До них звертається й з своїм Заповітом, бо ніхто, лиш вони могли пірвати кайдани ганьби, напоїти вражою кров'ю землю нашу. Вони тільки могли створити з племені рабів — вільну націю, де була би СВОЯ правда, СВОЯ сила і СВОЯ воля, не воля й сила займанця.

До них писав свій Заповіт, посилав свою любов і завіщав свою ненависть зла. Бо притчею мали греміти його слова не тільки сучасним, але й грядучим тиранам. Бо писав своє посланіє не лиш для живучих сучасників, а й до єснароджених синів і внуків, — до нас.

Тому якраз тепер такий актуальний його Заповіт. Бо знов на Україні розбійники, людоїди з варварської Півночі правду побороти. Знову чужа деспотія лютує на нашій, не своїй землі, вже не в білім, а в червонім плащі Сатани. І знов лакеї з червоною кокардою на лобі, які допомагають „розшинити вдову сиротину” чужинцеві. Знов повно всюди „мерзенних каламарів” одописців тиранів. Знову обернений в рабство народ. Але нині з'явилися на Україні ті, яких не було за Шевченка, і яких він з тугою, з сумом так пристрасно викликав до нас. Ті, що помсту й кару несуть новим катам... І тому власне, щоби знищити, зганьбити, оклеветати нову воюючу Україну, зломити її духа і перелякати темних людей, — злигалися „розбійники людоїди” чужинські з „рідними” нашими „донощиками і фарисеями”.

Шевченковим сучасникам страшно було глянути в обличчя козацької України. Донощикам і фарисеям страшно глянути в очі героїчної України наших днів. Тому й переконають, що ідеалом нашим повинна бути не Україна Заповіту, а Україна — швейків, попихачів і блюдолизів. Тому й доводять, що взірцем українця має бути не „людина визвольного руху” (ця людина „збанкрутувала і вийшла з моди”), а людина — раб. Тому й стягають з постументу Шевченка, тому оббрікують його, представляючи апостолом німих безсловесних рабів, „малої людини”, отого „в буряні курча”, не страшного червоном шулікам. Тому безчестять тих, що в пам'ятні роки перед війною і тепер боряться за „окрадений люд”, чіпляючи на них знеславлюючі наліпки „хижаків”, „підлільників”, „орденців”; ненавидячи їх за те, що мають віру, за те, що мають „думу і волю єдину”, осоружну новітнім національним гермафродитам. Тому й такий актуальний, страшно актуальний є тепер Шевченко, обличитель і нових тиранів, і нових фарисеїв і просто Юд. На них всіх слово його — це свист бича, це найкраща зброя як тоді, так і тепер.

Ось чому тепер має греміти його клич! Ось чому вивчати треба кожне його слово! Кричати всім оглухлим і понімільним! БО НА КОЖНЕ ОБЛУДНЕ СЛОВО ФАРИСЕЇВ МАЄ ВІН СТРАШНУ ДЛІА НИХ, ТАКУ ПОВЧАЮЧУ, СИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ! Бо як за життя, так і по смерті був і є його голос „воістину гуком воскреслої труби архангела”.

Тож коли до вас приходять шашелі, паплюжать визвольний рух революційний та його борців, чи мучеників; коли нашептують, що головою муру не пробеш; що ті що впа-

ли, були — „непотрібні жертви”, а живі „глупі романтики” в найкращім випадку; а що в найгіршім — оті що ховаються по лісах і борються з займанцем — с бандити, розбійники, відповідайте їм словом Шевченка: — „брешеш, людоморе, за святую правду волю розбійник не стане! Не розкує закутий в кайдани народ темний”!

Коли приходять до вас з брехливими словами фарисеї (бо батько їх диявол — „отець лжи”) і нашептують, що ті, які преподобним звать червоного Нерона серед земляків, — це ж мовляв, „хворі люди”, яких треба лікувати а не ганьбити; це ж, мовляв, наші „заблудші брати”, до яких не з каменем треба підходити, а з „щирим серцем”, шукати з ними „спільну мову”, їх переконувати, — відповідайте їм словами Шевченка: — не с братом, хто продас матір за шмат ковбаси! Ані той, хто цю погань за братів вважає і з ними спільну мову шукає!

Не вважає Шевченко за брата, хто помагав москалеві „з матері полатану сорочку здіймати”. Не вважає за братів — „донощиків і фарисеїв”, ні „рабів, підніжків, грязь Москви”.

Коли вам дорікатимуть, що ви „шовіністи”, пригадайте, що Шевченко волів щоб гадині дісталася Катерина, ані ж москалеві; щоб зарівав батько сина, ніж „продав в різницю москалеві”.

Коли будуть „суєслови” закидати вам „нетолеранцію” і „ненависництво”, — пригадайте, що ті, що Шевченка знали, свідчать, що відносився „задирливо і НЕТОЛЕРАНТНО до ідеї поєднання з москалями”; що вражав не одного „хижим проявом своєї загарливої НЕНАВИСТИ” до всього, що гнобило і душило його Україну!

Коли закидуватимуть вам, що проповідуєте „хижацькі ідеї”, що брак вам „гуманности”, — пригадайте, що ще Шевченкові радили „рідні земляки” надати „побільше людяности” його „гайдамакам”; що ще йому радили покинути „скверну путь хижацтва” і навернути до „культури”, яку несли на Україну Петри та Катерини! І пригадайте, ЩО ШЕВЧЕНКО відповідав тим „суєсловом”!

Коли говоритимуть вам, що не „повстанською романтикою” визволиться Україна, а „реальними політиками”! Не „фантазіями”, а „працею”! — пригадайте слова Шевченка: — „Фантазія! Вимріяє щастя! Для душ, що вміють співчувати і любити, воздушні замки міцніші й прекрасніші від матеріяльних палат егоїста; ця психологічна істи-

на незрозуміла людям позитивним". Чудова мрія, велика ідея „фантаста" і „романтика" — більш впливали на формування людських спільнот, та їх установ, ані ж еґоїстичне й тупе прив'язання до існуючого, до матеріяльного, людей „реалістично" настроєних. Ось була думка Шевченка — романтика до глибини душі! І хто плює на романтику нашої доби, романтику тих що вірять в свій далекий ідеал і боряться за нього, — плює на Шевченка.

Коли прийдуть до вас учені професори і принесуть, ніби як нашу правду, — „сміття з помела" московських підбрехачів під назвою „прогресу", соціалізму, колективізму, або „найновішу" філософію життя з кльовак від французького й „зінтернаціоналізованого" Парижу („сартризм"), — пригадайте, що й за Шевченка приносили суєслови „з чужого поля в Україну великих слів велику силу"; що тим хотіли дурисвіти Україну „просвітити сучасними вогнями, повести за віком"! Пригадайте тим дурисвітам і відповідь Шевченка: „спаснібі за раду лукаву! Теплий кожух, тільки шкода, не на мене шитий, а розумне ваше слово брехнею підбите!"

Пригадайте їм, що наказом Шевченка було любити СВОЮ ПРАВДУ, яку чужі тирани і їх наші підбрехачі й досі хочуть тримати замкнутою многими замками, запечатаною многими печатами, що йому торочили перевертні, що „часи Підкови, Кривоноса і Залізняка минули безповоротно" та що треба іти „за високо прогресивними та філіантропійними ідеями XIX віку". І пригадайте рівнож таку сильну любов Шевченка до нашої давнини, до наших традицій, які хотів воскресити. Пригадайте, що ідеал „лицарів великих" — це не був для нього лиш спогад історичний, хоч блискучий, але мертвий; це був ідеал, який прагнув бачити знову пануючим, здійсненим на його Україні. Лицарями він зве і героїв сучасного йому Кавказа, які боролися проти Росії за незалежність; лицарем зве і свого „Юродивого", того „одного козака з мільйона свинопасів", який чинно заперестував проти московського деспота. Давнина наша, яку паплюжать новітні „суєслови лицеміри", — дорога була Шевченкові, в ній бачив правдиву Україну, її лицарський дух прагнув воскресити знов.

Коли ці суєслови будуть перед вами протестувати і ганьбити вас за вашу „односторонність", за те, що ви є люди „одної думки" (а не десятюх нараз), — пригадайте їм, що людиною одної думки, одної пристрасти був і Шевченко! Сучасники пишуть, що своїх переконань не міняв; що пере-

конання, що запали йому в душу з ранніх літ, були непохитні і міцні, яких боронив з цілою силою своєї „пристрасної і непогамованої вдачі“; що ці свої непохитні переконання ісповідував „запальчиво, широко і безстрашно“; так що його різка мова „часто змушувала інших боятися за нього або затикати уха і тікати“. А тим всім — ні теплим, ні студеним — словоблудам, які сміються з людей одної любови, відповідайте словами Шевченкового Гайдая: — „любить одне! Так має бути!“, — не розділять на двос свого великого почування; „хто ж каже, що ВСЕ він любить“ — і біле і чорне, — „холодний камінь він, він бреше, нічого він тоді не любить, він богохульствує!“

Брешуть і богохульшують ті, що накликають вас любити трохи жовто — блакитне, трохи червоне, трохи Тризуб, трохи серп з молотом і з катом за ними. Це мертві душі, або — висланці диявола.

Коли приходять фарисеї до вас і торочуть облудно: „об'єднання! об'єднання, об'єднання“, відповідайте їм що об'єднання — це велика річ! Але що об'єднуватися і Шевченко радив лише **ЛЮДЬМ СПІЛЬНОГО ДУХА**. Пригадайте їм, що „Шевченко не був з людей, що легко годяться з тими „хто думав інакше як він“, особливо коли предмет спору була його отчизна — як писали сучасники. Пригадайте, що не об'єднувався він з громадою, коли була осоружна йому духом; що в таких випадках казав: — „а на громаду хоч напшої, вона капуста головата!“

Пригадайте, що ніколи не кликав об'єднуватися з кочубеями, ні з шашелями, що гризуть і тлять тіло нації! Ні з лакеями чужиницькими, ні з спекулянтами і шахраями! А коли будуть апелювати облудники об'єднання, іти з ними „боротися за правду“, — відповідайте їм словами Шевченка: — „не вам, допошки і фарисеї за правду пресвятую стать!“ За цю правду стати треба **ОБ'ЄДНАВИШИСЬ З ЛЮДЬМИ ОДНАКОВОГО ДУХА!**

Коли прийдуть до вас намовляти, не стаючи на ката, з геницизм і крутіїствами крутіїв „здобувати“ Україну, — пригадайте їм слова Шевченка, що не скорше встане вільна, нова Україна, аж „потече сторіками у синє море кров ворожа“. Бо „так було і в Трої, так і буде“ — нема иншого шляху визволення нації.

Коли ж узброєні псевдо-наукою нинішніх безбожних часів, — переконуватимуть вас, що віра — це забобон; що вірус лиш той, в кого спантеличений розум, — відповідай-

те тим замаскованим учням Маркса і Леніна, якою горячею вірою вірив Шевченко! Як глузував з сучасних „прогресистів“ з їх псевдо-наукою — „немає Бога, тільки Я“, тільки обезбожений плотський розум людини, оберненої в звіря або скота! Оберненої в раба тілесних егоїстичних забаванок! Пригадайте тоді його надихане надлюдською вірою горяче слово, що полум'ям взялось, що вогнено заговорило! Пригадайте відзиви сучасників і приятелів його, — коли читав свої поезії, — як горіло його серце, як світилися очі, як їм здавалося, що „над чолом його засвітився полум'яний язик“; як він „скидався на пророка“ в ті хвилини, коли одержимий був своєю безмежною вірою!

Пригадайте, як сміливо ісповідував він, що перемогу дає лише непохитна віра у Вседержителя. Вона лиш може „оживити і просвітити слово розумом святим“. Вона лиш дасть „душі убогій силу, щоб людям серце розтопило і на Україні понеслось, те слово Божее кадило, кадило істини“. Вона лиш дасть силу „рабам незрячим молитись правді на землі, а більше на землі нікому“; не гнути коліна „перед Нероном, перед Юпітером новим“. Перед цєю вірою лише „тисячі і тьми поганих побіжать“, вона навчить як треба — „за правду стать, за правду згинуть“, як „розвіяти уніє і страх“... Пригадайте, що Шевченкова віра, якою надихав мільйони українців, — що вона лиш дала їм змогу „за правду стать, за правду гинуть“ в пам'ятні 1917-20 роки; що вона надихала і тих, які нині гинуть за ту правду, — вона, ця віра в остаточну перемогу справедливости Божої, в її триумф над дияволом.

ЙОГО СЛОВОМ ПОБИВАЙТЕ СУССЛОВІВ, ДУРИСВІТІВ, ПІДБРЕХАЧІВ, ДОНОЩИКІВ І ФАРИСЕЇВ! ЯВНИХ І ТАЙНИХ СЛУГ ЧЕРВОНОЇ ЗОРІ!

Нині — знов є Україна одне попелище. Та на попелищі тім тліє „іскра вогню великого“. ХТО ТОЙ ВОГОНЬ РОЗДМУХАЄ?

НЕ ТІ „СЛІПІ, НИЩІ ДУШЕЮ“, НЕ „НЕТВЕРДІ, ДУШЕУБОГІ“, НЕ НЕВІЛЬНИКИ ПОТУЛЬНІ! АНІ НЕРОНОВІ ЛАКЕЇ, НЕ ФАРИСЕЇ! АНІ ЇХ ОБЕДНАННЯ. Ту іскру роздмухають у вогонь великий ті, кого благословить Господь. Ті, що вірують в його силу. Ті яких викликав Шевченко, щоб встали з могил, ті з „твердими руками“, з „орлім оком“, з „чистим серцем“, з „чистою, святою, козацькою кров'ю“, не кров'ю раба, люди „залізної сили“. Ті, яким за спиною „виросли крила“ предків-велетнів, а в серці загорівся їх дух непокірний і гордий. Тим — каже

Шевченко — вложитъ Господь в тверді руки мечі острі обоюдні „на отмищеніє неправди і в науку людям"! Тим, що вірують в силу духа над матерією, ОБІЦЯЄ ВІН, ЩО БУДУТЬ З НИМИ „ДУШІ ПРАВЕДИНХ і сила архистратига Михаїла", патрона старого Києва. Вони будуть карати зло! Вони очищать Україну від чужих катів і „рідної" нечисти. Вони — вільні духом люди — створять вільний світ!

Для них — ДРУГОЮ заповіддю є заповідь любови ближнього, а ПЕРШОЮ — любов Бога. Ближнім може приємніше особистий спокій і добробут, — їм же ж Божа справедливість! Ближні може воліють мир і спокій, вони ж — боротьбу за ту справедливість! Як Шевченкові лицарі, як сам поет! В годину рішального зудару з силами тьми в ім'я Христової правди, — мусить бути в світі розподіл. Воно вже є! Видиво наших днів мав Шевченко у „Великім Льоху". Малює час, коли „над Дніпром земля затряслася", коли над Україною — „мітла простяглася", хвостата комета, віщунка майбутніх страхів. „Сміється і ридає ціла Україна" — сміється Сатана, і ридають люди. „Цю ніч будуть на Україні родитись близнята. Один буде, як той Гонта, катів катувати, другий буде — катам помогати". Тих близнят. „Іванами обох будуть звати", і боротьбою їх повна буде Україна... ТАК БУЛО ЗА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ, БУЛО ЗА МАЗЕПІНЩИНИ, БУЛО В 1917, ТАК І БУДЕ!

ТІ ІВАНИ — „брати", що катам будуть помогати, вже почали свою роботу на Україні і де-інде. Вже хвалять катів! Вже кличуть „спільну мову" шукати з ними, Каїнів братами звати! Хоч соромляться ще іноді прийняти червоного Магомета, та вже несуть нам його червоний коран як „нову правду"! Які вже заходилися нищити Божу правду в наших серцях, ослабити наше завзяття, обернути нас знову в те „в буряні курча", з курячим серцем, щоб тремтіло перед шулікою, з курячим мозком, щоб вірило дурисвітам, щоб цуралося людей типу Шевченкових героїв, єдиних своїх оборонців; щоб обезголовленою знов стала нація; щоб стали безборонною жертвою „темні люди" в момент кривавого обрахунку. Щоб у вогні окраденою збудилась зі сну Україна!

ГОНИТИ ВІД СЕБЕ ТРЕБА ТИХ ШАШЕЛІВ, ТИХ СЛУГ САТАНИ! Не приставати з ними! Іти за таким актуальним нині Заповітом Тараса! ПЕРЕНЯТИСЯ ЙОГО ВЕЛИКОЮ НЕНАВИСТОЮ до рабства, до насильникачужиння, до його підбрехачів, до всього нікчемного, трусли-

вого, плюгавого! ПЕРЕНЯТИСЯ ЙОГО ВЕЛИКОЮ ВІРОЮ, що горами двигас! ЙОГО ВЕЛИКОЮ ЛЮБОВ'Ю до героїчної, не гелотської, України! До її оборонців, ДО ЛЮДЕЙ НОВОГО ДУХА, не фарисейського, не плебейського, а шляхетного і відважного!

Він вірив, що з його слова виростуть ножі загострені. Що розідруть вони гнилі серця наші, видіять сукровату гнилу кров з них, кров рабську, а наллють їх кров'ю нової вільної людини. Без тої операції, без викуплюючої сили крові, без оновлення в душі, без духового очищення не зробіть Господь твердими наші руки, не pomoже встать на ката знову!

Вивчаймо його Заповіт! Заповіт того, хто карався, мучився але не каювсь! Заповіт старої героїчної — страшної ворогам — України! Хай слово його лунає кличним дзвоном щоб почули оглухлі, щоб випростувалися похилені й горбаті! Щоб встали мертві! Щоб знов воскресли тіні славних прадідів! Щоб знов на нашій землі росли, змагались, жили! Щоб обновилась, як орля, юність нації! Щоб, як зерно великих чинів глибоко запало в наші очищені, ушляхетнені, осуворені душі, його віра безмежна! Його ненависть палюча! Його горяча любов!

ТОГО САМОГО АВТОРА:

1. Модерне москвофільство, Київ 1913.

„Тепер, коли українці починають голосно говорити, як це робить (в брошурі „Модерне москвофільство“) Донцов і товариші, що всяка надія на Росію є утопія, та що лишається шукати рятунку тільки в сепаратизмі, я кажу вам: бійтесь його! Коли ви будете продовжувати вашу політику. Донцови будуть числитися не одиницями й не десятками, а сотнями, тисячами, мільйонами!“

(З промови П. Мілокова голови партії „кадетів“ в російській державній думі 19 лютого 1914, гл. Госуд. Дума, стеногр. отчет 1914, засід. 40, 19.11.1914).

2. З приводу одної с्रेसи, Київ 1914.

3. Сучасне політичне положення нації і наші завдання, реферат на 2-м всеукраїнським студентським з'їзді в липні 1913 у Львові, Львів 1913.

„З гаслом „самостійна Україна!“ виступив на з'їзді студентів Донцов в обґрунтованім рефераті, тези якого звучать не так невинно...“ („Речь“, С. Петербург).

4. Історія розвитку української державної ідеї, Вінниця 1917.

5. Українська державна думка і Європа, Львів 1919.

6. Похід Карла XII на Україну, Київ 1918.

7. Міжнародне положення України і Росія, Київ 1918, вид. „Робітничої Книгарні“.

8. Культура примітивізму, Черкаси-Київ, „Сіяч“, 1919.

„Його ідея особливо цікава тим, що розв'язує рішучим способом питання українсько-російських відносин“ („Книгар“, 1920, Київ).

Ш 5(2-7к)
D-678

9. Мазена і мазепинство, Черкаси-К...
„Мазена для Д-ва безсмертний абсолют, у вчинках якого виразно позначується політичний і національний імператив придатний для нашої епохи” („Книгар”, 1920, Київ).
10. „Підстави нашої політики”, Відень, 1921.
„Клясична характеристика російського світа... Критика Драгоманівщини... Характеристики, які надають книзі Донцова тривалу вартість”, („Громад. Вістник”, Львів).
11. Поетка українського ресорджімента (Леся Українка), Львів, 1922.
(Про цю працю гл. Зеров — „До джерел”).
12. Націоналізм, Львів—Жовква, 1926.
13. Де шукати наших традицій, Львів, 1937.
14. Наша доба і література (збірник літер. критичних праць, друкованих в ЛНВістнику і Вістнику), Львів, 1937.
15. Політика принципіальна і опортуністична, Львів, 1928.
16. Хрест проти диявола, Торонто 1948, Мюнхен 1949 і Буенос Айрес 1949.
17. За який провід, Вінніпег, 1948, Мюнхен 1949.
18. Демаскування шашель, Мюнхен, 1949.
19. Дух нашої давнини, Прага, 1944.

ЦІНА 1 Ш.